

Landgoed Noordenhoek, Deil

De sneeuw lag nog op de akkers toen per email het verzoek werd ontvangen om voor De Lingeschouw een artikel te schrijven over de Noordenhoek. Het werk op het land lijkt op dat moment volledig stil te liggen. Maar de winter kent zijn eigen uitdagingen zoals snoeiwerk in de hoogstamfruitbomen, het knotten van de wilgen (met hulp van op het landgoed wonende leden van de VBL!) en inboetwerk van eiken en fruitbomen. Op de boerderij speelt ander werk, zoals het uitrijden van de potstalmest en het bijvoeren van de pinken aan 'de overkant'.

De werkzaamheden die worden uitgevoerd komen jaarlijks terug en dat al decennia, in feite al eeuwen. Het werk is dan ook niet zo bijzonder, maar het feit dat het nog steeds gebeurt, in een landschap dat in hoofdlijnen hetzelfde is als eeuwen geleden, dat maakt het wel bijzonder. In het bewaren van de kwaliteiten van dit landschap ligt dan ook een bijzondere opgave, een verantwoordelijkheid die ook uw vereniging zich ter harte heeft genomen. Dat is dan ook de reden dat met plezier wordt meegewerkt aan dit artikel.

Voor het toekomstige beheer van de Noordenhoek vormt het verleden een onuitputtelijke bron van inspiratie. Hierbij kan gedacht worden aan verdwenen bouwwerken zoals de hooiberg, de tuinmuur, gebouwen bij 't Geyn, kasteel Palmesteyn. Maar denk hierbij ook aan verloren gegane natuur- en landschapswaarden zoals hagen, hoogstamfruit boomgaarden, een nevengeul van de Linge, brede rietkragen, moerasjes. Met name de laatste 10 jaar zijn er op deze onderdelen veel herstelprojecten uitgevoerd.

Met het voortschrijden van de jaren wordt steeds iets meer duidelijk over de historie van de Noordenhoek. Zo blijkt kasteel Palmesteyn rond

1300 gebouwd te zijn, vermoedelijk door de familie Van Tuyll die tot in de 17e eeuw Palmesteyn en Bulkesteyn in bezit hebben gehad. Verbazend genoeg bleek er rond 1400 ene Joan van Tuyll tot Palmesteyn gehuwd met vrouwe N. van Everdingen; heeft het zo moeten zijn dat in 1707 Nicolaas van Everdingen trouwde met de jongste dochter van Van Ham tot Palmesteyn?. Hun erfdeel betrof de Noordenhoek, met daarbij behorende recht van duiventil en het nog steeds bestaande visrecht in de Linge. Palmesteyn en 't Geyn vererfden aan Verstegen, totdat die gronden rond 1890 weer met de Noordenhoek konden worden verenigd.

Van de recente historie van de Noordenhoek en 't Geyn is het een en ander bekend (17e- eeuws huis dat in 1898 herbouwd is in neo- renaissance stijl, respectievelijk restant uit 1840 van de rond 1895 afgebroken boerderij). Na een globaal historisch onderzoek door mevrouw H. Schouten uit Buurmalsen, wordt er meer duidelijk over de tijd daarvoor. De Noordenhoek en 't Geyn lijken tijdens de reformatie (rond 1583), door de Gelderse Staten als kloostergoederen van het klooster Mariënwaardt, geconfisceerd te zijn. Rond 1490 komen deze namen echter ook al voor, een nader historisch onderzoek is dan ook zeer gewenst!

Na in enkele alinea's in de middeleeuwen terecht te zijn gekomen, zal in enkele alinea's teruggekeerd worden naar het heden, met een blik op de toekomst.

Rond 1924 erfde Mr. J.J.G. van Everdingen de Noordenhoek. Hij verpachtte de meeste grond en had een gedeelte in eigen exploitatie. Vanaf begin jaren 60 boerde hij volgens de Biologisch-dynamische landbouwleer van Rudolf Steiner. Zijn opvolger, Ing. A.S. van Everdingen heeft dit vanaf 1967 voortgezet en concentreerde zich uiteindelijk op het fokken en mesten van het Franse vleesras 'Blonde – d' Aquitaine'. Door de oprichting van Landgoed Noordenhoek B.V. in 1983, is de instandhouding als familie landgoed, met haar bijzonder cultuur- en natuurwaarden, als doelstelling statutair vastgelegd.

In het begin van de jaren '90 bleek dat de opbrengsten uit de landbouw ontoereikend waren om de Noordenhoek ook op de lange termijn duurzaam in stand te kunnen houden.

Vershillende veecrises en veranderde marktomstandigheden waren hier debet aan. Vanuit de diepe wens en opdracht de Noordenhoek in stand te houden, is er in 2000, op advies van Wethouder Van Doorn, een visie opgesteld voor de toekomst. Het verleden heeft geleerd dat instandhouding zonder ontwikkeling niet mogelijk is (in overheidsjargon wordt dit 'behoud door ontwikkeling' genoemd). De huidige generatie staat dan ook voor de opgave om met respect voor de specifieke waarden van de Noordenhoek, een ontwikkeling door te maken waarbij het economisch draagvlak kan worden versterkt. Als de belangrijkste peiler voor de toekomst wordt de herbouw van het kasteeltje Palmesteyn gezien.

Als de planologische procedure positief wordt doorlopen, zal erfpachttulginge van de woningen het landgoed voorzien in een nieuwe inkomstenbron, nu de traditionele inkomstenbronnen uit de landbouw sterk zijn teruggevallen.

De Noordenhoek heeft de laatste 20 jaar (weer) een omslag doorgemaakt. Van grotendeels verpacht grondbezit rond 1970, naar een groot

biologisch-dynamisch veeteeltbedrijf rond 1990, tot een multifunctioneel landgoed in 2010. Er is de laatste 10 jaar fors geïnvesteerd in natuur- en landschap en de meeste gebouwen zijn gerestaureerd of zelfs herbouwd (hooiberg). Vakantieverblijf of het houden van bijeenkomsten is mogelijk (www.noordenhoek.nl). Daarnaast is er een handelsonderneming voor (deels eigen) vlees en wijn (www.palmesteyn.nl) en is er een kruidentuin in ontwikkeling voor natuurlijke producten (www.botanicalbeauty.nl). Als daarnaast het herbouwplan van Palmesteyn de "toets der kritiek" kan doorstaan, dan kan bovendien over enkele jaren de middeleeuwse kern van de Noordenhoek herrijzen. Met deze korte schets van de laatste 40 jaar is er de overtuiging, dat er een goed fundament voor de komende decennia is gelegd.

Tenslotte wordt de wens uitgesproken dat de overheid het particulier initiatief en - beheer sterk zal ondersteunen. Er zijn prachtige voorbeelden bekend van particulier natuur- en landschapsbeheer, wat de plaatselijke betrokkenheid bij het cultuurhistorisch erfgoed enorm vergroot. Er is een positieve trend waarbij provincies, gemeenten, waterschappen en natuurbeschermingsorganisaties particulieren als een gelijkwaardige gesprekspartner zien. De Vereniging tot Behoud van het Lingeland heeft aan deze trend zeker bijgedragen.

Laat deze particuliere verantwoordelijkheid, met zijn eigen specifieke gebiedskennis en charme, een waarborg zijn voor de toekomst!

